

V Česku je k dispozici devítivalentní vakcína proti HPV

Očkování proti HPV je asi nejzásadnějším posunem, ke kterému na poli onkologické prevence v posledních letech došlo. Nyní dochází k významnému rozšíření šíře typů viru, proti kterým může poskytnout ochranu.

HPV (Human Papilloma Virus) je kauzální původce karcinomu děložního hrdla, podílí se ale i na vzniku dalších nádorových onemocnění – karcinomu hltnu, vulvy, anu či penisu. Nízkorizikové typy HPV 6 a 11 pak hrají významnou roli v patofyziologii některých onemocnění, která jsou sice nezhoubná, ale mají významný negativní vliv na kvalitu života. Jde především o genitální bradavice (*condylomata acuminata*) a papilomatózu hrtanu. V České republice se proti HPV očkuje od roku 2006, nejprve vakcínou Silgard, s mírným zpožděním i vakcínou Cervarix. Od roku 2012 je tato vakcinace třináctiletým dívkám hrazena z veřejných zdrojů. Nyní dochází k dalšímu zlomu. Česká republika patří mezi první tři země, ve kterých na trh přichází nová devítivalentní vakcína proti HPV Gardasil 9. Ta vychází ze čtyřvalentní vakcíny Silgard, která pokrývá dva vysokorizikové (16, 18) a dva nízkorizikové (6, 11) typy HPV. Nová vakcína chrání i proti vysokorizikovým typům HPV 31, 33, 45, 52 a 58. Jestliže typy 16 a 18 stojí za zhruba 70 procenty případů cervikálního karcinomu, rozšířením vakcíny se tento podíl zvedá o dalších 20 procent. „Dnes již víme, že vakcíny proti HPV skutečně poskytují téměř stoprocentní ochranu proti těm typům virů, proti kterým jsou namířeny,“ říká MUDr. Vladimír Dvořák, místopředseda České gynekologické a porodnické společnosti ČLS JEP.

Značný význam má především přidání genotypu 45, ten se spolu s genotypem 18 často podílí na vzniku adenokarcinomů, které se těžko diagnostikují a screening v jejich detekci někdy selhává.

hranice, schéma stejné jako u kvadrivalentní vakcíny. Nedoporučuje se začít vakcinaci jednou očkovací látkou a dokončit jinou. Jedinci, kteří byli očkováni dosud dostupnými vakcínami proti HPV, mohou být vakcínou Gardasil 9 očkováni také a rozšířit si tak ochranu proti onemocněním asociovaným s HPV.

Při čekání na výsledky plošné vakcinace proti HPV je nutná trpělivost.

Očkování proti HPV má podle něj význam také pro chlapce a muže. Nejenže je chrání před genitálními bradavicemi (u čtyřvalentní, respektive devítivalentní vakcíny) a karcinomem penisu, anu nebo faryngu, ale také nepřenáší HPV na partnerky. „Někteří pediatři údajně edukují o této vakcinaci rodiče dívek, ale neinformují rodiče chlapců,“ konstatuje MUDr. Dvořák. Účinnost a bezpečnost přípravku Gardasil 9 byly hodnoceny v sedmi klinických studiích, zahrnujících téměř 24 000 osob. Bezpečnostní data nové vakcíny kopírovala bezpečnost původní vakcíny Silgard, tj. nebylo pozorováno zvýšené riziko jakýchkoli nežádoucích účinků. Nejčastěji se objevovaly lokální reakce typu bolest, zarudnutí a otok v místě vpichu.

Vakcína Gardasil 9 je určena mužům i ženám od devíti let bez horní věkové

Snížení výskytu invazivního karcinomu bude pozdní efekt, který se dostaví za mnoho let. Rychleji bude možné zaznamenat pokles prekancerózních lézí – proočkovanosť ovšem nesmí poklesnout pod určitou kritickou mez.

Vakcinace podle MUDr. Dvořáka nijak nesnižuje význam screeningových programů – tyto dvě preventivní strategie by měly běžet vedle sebe: „Screeningu karcinomu děložního hrdla se ale účastní jen 50 procent žen, stále nám chybí třicet procent, abychom byli srovnatelní se světovou špičkou. V roce 2014 začal program adresného zvaní, populace ale může reagovat s určitou latencí.“

red

Očkování má potenciál snížit počet předčasných porodů

Incidence cervikálního karcinomu se v Česku setrvale pohybuje kolem tisíce žen ročně, na čtyři sta pacientek každý rok na toto onemocnění umírá. Velký dopad do života žen ale mají i přednádrové změny. Ročně se v České republice provede 13 000 konizací, zejména opakované konizace mohou zvýšit riziko předčasného porodu. Primární prevence cervikálního karcinomu se tak může zobrazit i v další, zdánlivě vzdálené oblasti – snížení počtu předčasných porodů. Tuto vakcínu lze doporučit i ženám po konizaci, výrazně snižujeme riziko recidivy, to je důležité zvláště u mladých žen.

MUDr. Dvořák také zdůraznil význam prevence neonkologických onemocnění asociovaných s HPV. „Výskyt genitálních bradavic v populaci v posledních dekádách výrazně vzrůstá. Tam, kde vakcinují plošně chlapce i dívky čtyřvalentní vakcínou, např. v Austrálii, výskyt tohoto onemocnění naopak klesá.“